

Tjänster som ges i hemmet

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Innehåll

.....	1
Innehåll	3
Grunder för hemvård och stödtjänster	5
Bakgrund och utmaningar	5
Åldrandet i Österbotten	5
Servicehandledning.....	7
Identifiering av servicebehovet.....	7
Kartläggning	7
Servicebeslut - Klientplan - Avgiftsbeslut	8
Rehabiliterande insatser.....	9
Rehabilitering i hemmet för hemvårdsklient. (Vardagsrehabilitering).....	9
Hemrehabilitering som stödtjänst.....	9
Hemrehabilitering efter sjukhusvård.....	9
Stödtjänster.....	10
Måltidstjänst med hemleverans.....	10
Butiksservice	10
Bastu- och badservice	11
Trygghetstelefon eller dörralarm	11
Evondos läkemedelsautomat.....	11
Klädvårdsservice	11
Städservice.....	11
Uträttande av ärende/ledsagartjänst	12
Dagverksamhet.....	12
Teknologisk, digital service	12
Intervallvård	13
Hemservice för barnfamiljer.....	13
Hemvård	14
Tillfällig, kortvarig hemvård (temporär).....	15
Regelbunden hemvård.....	15
Nattpatrull	15
Servicebehovet avgör	15
Skötsel av hemmet	16
Förvägran eller avslutande av service.....	18

Bilaga 1. Lagar och förordningar som styr	19
Socialvårdslagen 1301/2014.....	19
Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre 980/2012	21
Lag om ordnande av social- och hälsovård 612/2021	21

Grunder för hemvård och stödtjänster

I denna anvisning fastställs grunderna för beviljandet av stödtjänster och hemvård i Österbottens välfärdsområde. Med hemvård avses service som säkerställer att en person klarar av de funktioner som hör till det dagliga livet i sitt hem och sin boendemiljö.

Hemvården omfattar vård och omsorg, verksamhet som stöder personens förmåga att klara sig själv samt hemsjukvård. Stödtjänster ordnas enligt personens individuella behov.

Hemvård kan vid behov fås oberoende av tid på dygnet. Kriterierna för service som ges i hemmet finns till för att servicen ska kunna beviljas jämlikt, rättvist och ändamålsenligt.

Service som erbjuds i hemmet grundar sig på de lagar, förordningar och rekommendationer som finns i bilaga 1 (s. 19).

Bakgrund och utmaningar

År 2019 hade Finland 1,2 miljoner medborgare som var 65 år eller äldre. Var femte finländsk man och var fjärde finländsk kvinna var 65 år eller äldre. Åldrandet medför konsekvenser för folkhälsan. Problem som behöver förebyggas är bl.a. bristande fysisk aktivitet, näringsproblem såsom över- och undervikt eller undernäring bland äldre, alkohol- och drogkonsumtion, psykiska problem och ensamhet. (SMH 2020/32)

I linje med de nationella målen ska man utveckla tjänster som erbjuds äldre i syfte att skapa ett åldersvänligt Finland (SMH 2020/30 och 2020/31). Genom utvecklingsarbete strävar man efter att:

- äldre i framtiden ska ha en bättre funktionsförmåga.
- äldre arbetsföras funktionsförmåga har förbättrats och de är arbetsföra längre.
- boende och boendemiljöerna ska vara åldersvänliga.
- främja de äldres välbefinnande med hjälp av teknologi, artificiell intelligens och robotik.
- frivilligarbete ska ha en etablerad roll i det åldrande samhället.

I enlighet med de nationella linjedragningarna ska tjänster för äldre tillhandahållas på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt, genom stärkande av de äldres delaktighet, självbestämmande och genom att bättre beakta de äldres individuella egenskaper, behov och mångfald inom samhällets alla delområden.

Åldrandet i Österbotten

Åldrandet i Österbotten välfärdsområde följer i regel den nationella trenden, men det finns variationer mellan olika områden och kommuner i Österbotten. I Österbotten fanns det 2020

sammanlagt 41 135 personer som fyllt 65 år. Detta utgör 23,4 % av hela befolkningen i Österbotten. Det totala invånarantalet förutspås minska en aning fram till 2040, vilket kommer att medföra att den proportionella andelen 65-åringar kommer att stiga till 27 %.

Enligt äldrevårdslagen (980/2012) avser man med äldre befolkning, den del av befolkningen som är i en ålder som berättigar till ålderspension, d.v.s. över 65 år. Med en äldre person avses en person vars funktionsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller skador som har uppkommit, tilltagit eller förvärrats i och med en hög ålder, eller på grund av degeneration i anslutning till hög ålder.

Behovet och användningen av tjänster som är avsedda för äldre ökar i allmänhet hos personer som fyllt 75 år och i synnerhet hos personer som fyllt 85 år. Ökningen ställer till utmaningar för det utvecklingsarbete som gäller nya verksamheter gällande serviceproduktion och servicestruktur. Genom ökade satsningar på främjandet av hälsa och välmående hos dem som nyligen gått i pension och genom att identifiera riskfaktorer kan man på längre sikt främja och förbättra möjligheterna att klara sig självständigt i vardagen för äldre åldersgrupper.

Utvecklingsutmaningar ur serviceproduktionens perspektiv kan sammanfattas på följande sätt: (Källa: Hur mår Österbotten, lägesanalys, mars 2022).

- Olika åldersgrupper har olika behov (65–74, 75–84 och 85+) Åldersgrupperingarna ska beaktas i kund- och servicehandledningen, på basnivåns öppenvårdsmottagningar och i lågtröskelkontakterna.
- Äldre med riskfaktorer gällande välmående, hälsa och funktionsförmåga identifieras i tid.
- Tillgången till service måste bli bättre, speciellt förebyggande service och utvecklandet av olika kontaktkanaler.
- Sektorövergripande processer för handledning till service, möjligheter till rehabilitering och förebyggande interventioner för äldre behöver utvecklas.
- Servicehelheter för äldre och service- och vårdkedjor definieras. Tyngdpunktsområden i främjandet utgörs av psykosocialt välbefinnande, geriatriska och gerontologiska bedömningar.
- Uppgörande av mellanformer för boende som stöder den äldre.
- Digitala verktyg utvecklas, samt även kunskaperna och fortbildning i hur digitala verktyg kan användas av den äldre, och ett utvecklat digi-stöd till den äldre.

Servicehandledning

Identifiering av servicebehovet

Utredningen av servicebehovet inleds beroende på hur brådskande fallet är antingen direkt eller senast inom 7 vardagar från kontakten (när det gäller personer över 75 år).

Funktionsförmågan ska bedömas mångsidigt och med tillförlitliga bedömningsinstrument.

Bedömning av servicebehovet är avgiftsfri.

Klientrelationen börjar då ett eventuellt servicebehov identifierats. Behovet kan identifieras av personen själv, hans närstående/närmaste krets, representant för social- och hälsovården eller representant för något annat nätverk. Det eventuella servicebehovet meddelas till servicehandledningen som sedan ordnar en bedömning av servicebehovet i dess nödvändiga utsträckning. Vård- och servicebehovet bedöms tillsammans med klienten och hans anhöriga, närstående eller lagliga representant. Bedömningen utgår från klientens egna önskemål och uppfattningar om sina resurser och stärkandet av dem. Till bedömningen hör även att informera om olika alternativ och presentera valmöjligheter. Det är viktigt att de äldre har information om olika alternativ, för att kunna utöva sin självbestämmanderätt.

Kartläggning

Klientens funktionsförmåga och möjligheter för rehabilitering kartläggs med hjälp av RAI-bedömningsinstrumentet. Bedömning av servicebehovet omfattar alla dimensioner av funktionsförmågan, såsom fysisk, psykisk, social och kognitiv funktionsförmåga, liksom även den ekonomiska situationen. Till bedömningen hör även att utreda tillgängligheten till och möjligheterna att delta i kulturella evenemang och motionsevenemang, samt transportservice för deltagande. Boendeförhållanden och eventuella kommande förändringar i behovet av annat boende eller behov av omändringsarbeten i bostaden utreds också, för att trygga ett fortsatt hemmaboende. Bedömningen av servicebehovet baserar sig på klientens situation som helhet med beaktande av klientens alla resurser. Kartläggningen bygger på en dialog mellan klienten, anhörig/närstående och den professionella, där klientens åsikt och uppfattning är de mest väsentliga.

Under kartläggningsbesöket utreds t.ex.:

- hur klienten klarar sig hemma genom att beakta hans fysiska, psykiska och kognitiva funktionsförmåga samt sociala nätverk.
- hemomgivningen och omständigheter kring boendet, behovet av hjälpmedel, samt eventuella omändringsarbeten som kan krävas i bostaden.
- behovet av anhörigas stöd och deras möjligheter att delta i vården/omsorgen.

- behovet av service som stöder klientens resurser och styrkor kartläggs och en gemensam plan utarbetas gällande service som upprätthåller funktionsförmågan.
- akuta, och eller, outredda medicinska problem hänvisas över för medicinsk genomgång och åtgärd.
- behovet av ekonomist stöd samt handledning och hjälp med att ansöka om dessa.
- klientens behov av service och vård baserat på konstaterade aktuella behov eller behov som med största sannolikhet kommer att begränsa klientens välmående i en nära framtid.
- tillgängligheten till olika motionsevenemang och kulturella evenemang av olika slag,
- samt transporttjänsternas och miljöns tillgänglighet.
- Under hembesöket säkerställs även att olika insatser av hemvården kan genomföras. I servicehandledningens kartläggning ingår att göra observationer kring klientens och/eller anhörigas hotfulla beteende, användning av rusmedel, rökning, husdjur eller boendeomständigheter (hälso- och brandrisker) som kan påverka beviljandet av service.

Servicebeslut - Klientplan - Avgiftsbeslut

Servicebeslut fattas av servicehandledningens tjänsteinnehavare. I servicebeslutet ingår klientplanen som klienten får. Klienten har rätt att få ett skriftligt beslut över beviljad service. Begäran om omprövning av beslutet kan sändas till individsektionen i Österbottens välfärdsområde.

Servicen som motsvarar klientens hjälpbehov fastställs i klientplanen tillsammans med klienten, hans närmaste krets och vid behov med övriga aktörer. Planen ska uppgöras utan dröjsmål efter det att bedömningen över den äldres servicebehov kartlagts. I klientplanen ska det på grundval av den bedömning som blivit gjord av en äldre persons funktionsförmåga fastställas vilka social- och hälsovårdstjänster som behövs för att stödja dennes välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och egen aktivitet samt för att säkerställa en god vård. Klientplanen har ett aktiverande arbetssätt som tar tillvara klientens resurser och som innehåller konkreta målsättningar som stöder den äldre till en ökad självständighet.

Servicebeslutet ligger som grund för klientavgiften. I servicebeslutet ingår uppgifter om servicens innehåll, verkställande och timantal. Klientplanen granskas vid behov, dock minst två gånger/år. Servicebeslutet, och avgiftsbeslutet uppdateras då klientens servicebehov märkbart förändras.

Rehabiliterande insatser

Genom riktade rehabiliterande insatser till äldre ökar möjligheterna till ett självständigt och tryggt eget boende. Rehabilitering som utförs i klientens eget hem, av ett mångprofessionellt team, ger en ändamålsenlig och effektiv vardagsrehabilitering som tar tillvara klientens egna resurser på bästa möjliga sätt. Det centrala vid hemrehabilitering är klientens motivation, egen aktivitet och de mål som hen sätter upp för sin rehabilitering.

Rehabilitering i hemmet för hemvårdsklient. (Vardagsrehabilitering)

Vardagsrehabilitering är oberoende av sjukdom eller medicinsk behandling. Målsättningen är att stärka klientens funktionsförmåga och öka självständigheten som stöd för fortsatt hemmaboende. Tjänsten inkluderar också anskaffning och utprovning av hjälpmedel. Arbetet utgår från ett rehabiliterande förhållningssätt och detta förutsätter ett fungerande teamarbete. Planeringen och utförandet av insatser och åtgärder i klientens hem sker på ett sådant sätt att klienten ges möjlighet att bibehålla och även stärka funktions- och aktivitetsförmågan.

Hemrehabilitering som stödtjänst

Hemrehabilitering som stödtjänst kan beviljas som en intensiv rehabiliteringsperiod som omfattar en inledande kartläggning, mellanvärdering och slutvärdering samt träning med handledning under en 4–6 veckors period och egen träningsperiod som omfattar 4–6 veckor enligt ett uppgjort program. Behovet av hemrehabilitering kartläggs av fysioterapeut eller ergoterapeut. För rehabiliteringsperioden uppgörs en individuell plan.

Hemrehabilitering är ett alternativ när den egna funktionsförmågan börjar svikta, rädslan för att gå ut ökar, rädslan för fall begränsar aktiviteter och trappanvändningen börjar medföra att valet blir en självvald isolering och utgör ett hinder för social samvaro. Hemrehabilitering innebär en omfattande multiprofessionell stödintervention där målsättningen är att förbättra den äldres fysiska funktionsförmåga och förmågan att klara de dagliga sysslorna samt minska på fallrisken.

Behovet av hemrehabilitering kan konstateras av klienten själv, anhöriga, läkare eller annan instans såsom närståendevård eller hjälpmedelsutlåning. Hemrehabilitering som stödtjänst är avgiftsbelagd.

Hemrehabilitering efter sjukhusvård

Hemrehabilitering efter sjukhusvård innebär en intensifierad rehabiliterande insats som sker i hemmet som ett stöd efter utskrivning från sjukhusavdelning/vårdavdelning. Målsättningen är att hjälpa och stöda den äldre att komma igång i den egna vardagen igen, öka tryggheten och stärka tilltron till den egna förmågan att hantera tillvaron. Många äldre har en stark önskan om att bli oberoende igen efter en sjukhusvistelse/vårdperiod, varför det är viktigt att

stöda och engagera den äldre i sin egenvård, samt att även stöda anhöriga och öka deras tilltro till den äldres förmåga.

Stödtjänster

Vid kartläggning av servicebehov bedöms också behovet av stödtjänster. Med stödtjänster avses tjänster som produceras separat från hemvården och som stöder personen att klara av de funktioner som hör till det dagliga livet för att känna sig trygg i hemmet. Med hjälp av stödtjänsterna kan personen få ett innehåll i vardagen som ger välbefinnande i livet.

Stödtjänsterna ska vara förebyggande och stöda funktionsförmågan samt stöda ett självständigt boende. Stödtjänsterna kan beviljas som enskilda stödtjänster eller som en del av annan service t.ex. hemvård. Stödtjänsterna har fastställda kriterier och avgifter.

Stödtjänsterna kan beviljas som service ordnad av välfärdsområdet, som köptjänst eller med stöd av servicesedel.

Måltidstjänst med hemleverans

Måltidsservice kan erbjudas klienter som på grund av sjukdom eller nedsatt funktionsförmåga inte klarar av att tillreda sina måltider eller där näringsintaget är bristfälligt och behöver säkerställas. Måltidsservicen kan beviljas för specialdieter i de fall klienten inte själv förmår säkra sitt näringsintag, eller där möjligheten att inta sin måltid vid matställen utanför hemmet inte finns. En förutsättning är att klienten förstår eller med hjälp av handledning kan påbörja måltiden själv när måltiden anländer till hemmet. Viktigt är att utreda munhälsans status för att utesluta eventuell problematik som kan kopplas till tugg- och sväljsvårigheter. Behovet av måltidsservice ska vara fortgående och hemleverans ska omfatta minst tre (3) måltider per vecka.

Butiksservice

Mat- och dagligvaruinköp sköts i första hand av klienten, anhöriga eller den närmaste kretsen eller som butiksservice. Klienten får sina varor hemkörda för en vecka i taget.

Butiksbeställningen görs av klienten via en blankett eller app, antingen självständigt eller med stöd av vårdare. Anhöriga, köpmannen eller vårdaren förmedlar beställningen vidare.

Ifall ovannämnda inte är möjligt hjälper hemvården klienten som omfattas av regelbunden hemvård på ett sätt som avtalas i klientplanen.

Hemvårdens personal hanterar inte kontanter eller använder klientens bankkort. Bank- och ekonomiska ärenden ordnas med hjälp av anhöriga, den närmaste kretsen eller vid behov tillsätts intressebevakare.

Bastu- och badservice

Bastu- och badservice kan erbjudas klienter där bastu- och duschutrymmen är bristfälliga eller oändamålsenliga och medför att klientens hygien inte kan skötas, samt i de fall där det inte går att genomföra duschningen hemma på grund av självbestämmanderätten, men vården av hygien tryggs genom badservice.

Klienten duschar utanför hemmet i välfärdsområdets utrymmen. Klienten har möjlighet att få avgiftsbelagd transport till badservicen.

Trygghetstelefon eller dörralarm

Trygghetstelefonen är för klienter som behöver stöd för att kalla på hjälp på grund av instabilt hälsotillstånd, vid ökad fallrisk eller otrygghet. Trygghetstelefonen möjliggör tillgång till icke-brådskande hjälp i hemmet dygnet runt. Med trygghetstelefon eller dörralarm vill man stärka klientens känsla av trygghet och målsättningen är att stöda ett tryggt boende i det egna hemmet och i näromgivningen. Beviljande av trygghetstelefon förutsätter att klienten kan använda trygghetstelefonen och förstår hur och när den ska användas samt kan kommunicera med den som tar emot larmet och förklara sitt problem.

Evondos läkemedelsautomat

Om hjälpbehovet endast är kopplat till medicinering och läkemedelsintag kan Evondos läkemedelsautomat beviljas. Klientens mediciner går igenom och en bedömning görs om läkemedelsbehandlingen kan genomföras med hjälp av läkemedelsautomat och maskinell dosdelning. I bedömningen utreds även att klienten kan använda och förstår hur Evondos läkemedelsautomaten fungerar. Detta omfattar också förståelse att ta läkemedelspåsen ur automaten, öppna påsen och inta dosen med mediciner.

Klädvårdsservice

För klienter som har regelbunden hemvård kan byket tvättas i klientens egen tvättmaskin, om hen klarar av att övervaka maskinens verksamhet.

I de fall klienten inte har egen tvättmaskin eller tvättmöjligheter hjälper man till med att skaffa klädvårdsservice

Städservice

Den grundläggande städningen styrs till anhöriga eller privat serviceproducent. I de fall då privat serviceproducent anlitas av klienten berättigar detta till hushållsavdrag i beskattningen. Utifrån bedömningen av servicebehovet bedöms även behovet av städning, som är organiserat som en stödtjänst, med beaktande av kundens möjlighet att ordna städning på annat sätt eller med hjälp av privata aktörer.

I hemvårdenspersonalens arbetsuppgifter ingår inte städning. Hemvårdspersonalen sköter om en allmän renhållning av bostaden. Detta innebär att personalen tar ut soppåsen samt säkerställer den allmänna renligheten i köket, sovrummet och toaletten.

Städservice som stödtjänst omfattar städning av hemmet en gång i månaden. Detta omfattar inte storstädning eller städning av källare eller vind. Städsvicen är inkomstbaserad och individuell prövning görs.

Uträttande av ärende/ledsagartjänst

Ledsagartjänst ordnas i första hand av närstående, anhöriga eller genom frivilligarbetare. Genom ledsagartjänsten tryggas möjligheten att uträtta ärenden utanför hemmet för de kunder som inte annars har möjlighet att sköta dessa ärenden eller där det inte finns närstående/anhöriga som kan bistå klienten i dessa ärenden. Om hemvårdens personal fungerar som ledsagare används taxi eller kollektivtrafik, som klienten betalar.

Dagverksamhet

Dagverksamheten riktar sig i huvudsak till personer över 65 år, som bor hemma, vars fysiska, kognitiva, psykiska eller sociala funktionsförmåga är nedsatt eller där det finns risk för att funktionsförmågorna ytterligare nedsätts. Målsättningen är att stöda hemmaboendet och att förhindra social isolering.

Servicehandledningen gör en kartläggning av servicebehovet. I kartläggningen används RAI-kartläggningsverktyget. Beslut om dagverksamhet fattas utgående från ansökan och bedömning av klientens servicebehov. Klienten deltar i regel en gång per vecka i dagverksamheten. Dagverksamhet kan också erbjudas som avlastning till närståendevårdare och närstående/anhörig. Dagverksamheten ordnas för klienter som inte kan delta i någon annan fritidsaktivitet utanför hemmet, och där det finns risk för att klienten marginaliseras och behöver gruppens sociala stöd för att klara sig hemma. Förutsättningen är att klienten kan klara sig i huvudsak med en handledares stöd samt även kan fungera i grupp och har nytta av gruppverksamhet. Klienten behöver stöd och rehabiliterande verksamhet för att upprätthålla funktionsförmågan såväl fysiskt, psykiskt som socialt.

I dagverksamheten ingår en måltid och eftermiddagskaffe. På dagverksamheten duschas klienten endast om behovet av duschning konstaterats av servicehandledare och framgår i klientplanen. Transport kan ordnas till dagverksamheten, transporten är avgiftsbelagd.

Teknologisk, digital service

Med hjälp av olika teknologiska redskap stärks klientens möjligheter att fortsätta bo hemma och tryggheten i boendet ökar. De olika teknologiska lösningarna som kan erbjudas klienten är kopplat till dennes funktionsförmåga. Teknologiska lösningar kan omfattas av Alvar

distansomsorg, Alvar stödservice, läkemedelsrobotik, välmåendeklocka, gps monitorering och sängmonitorer.

Olika slags apparater och teknologiska lösningar tas med i servicen vartefter erfarenheterna av dem ökar. Vid bedömning av servicebehovet bedöms också klientens kognitiva förmåga att ta emot service som produceras med hjälp av teknisk apparatur och även intresset för att ta emot digital service.

Intervallvård

Målsättningen med intervaller är att stärka klientens funktionsförmåga och stöda närståendes ork. Intervallvården ska fungera som ett stöd för ett fortsatt boende i det egna hemmet.

Intervallvården kan erbjudas:

- Under närståendevårdarnas lagstadgade lediga dagar.
- Som stöd för att närståendevårdaren eller närstående/anhöriga ska orka bättre.
- Vid bedömning av funktionsförmåga och vid rehabilitering.
- Som stöd för hemmaboendet.

Kortvarig vård beviljas en klient som på grund av akut, oförutsedd livssituation behöver kortvarig krisplats. Klienten ansöker om att få intervallvård. Tjänsteinnehavare gör beslut över beviljad intervallvårdsplats samt intensitet i intervallerna. Intervallvården kan avbrytas om klienten inte har nytta av perioderna eller i de fall klienten inte passar in på intervallenheten.

Intervallvårdsperioder erbjuds inte under perioder då hemmet ska renoveras, omändringsarbeten görs eller bostaden saneras

Hemservice för barnfamiljer

Med hemservice avses att fullgöra eller bistå vid fullgörandet av uppgifter och funktioner som hör till boende, vård och omsorg, vård och fostran av barn, uträttande av ärenden samt till det övriga dagliga livet. Hemservice tillhandahålls personer som på grund av sjukdom, förlossning, skada eller av någon annan likande funktionsnedsättande orsak eller i en särskild familj- eller livssituation behöver hjälp för att klara de uppgifter och funktioner som avses i lagen. Barnfamiljer har rätt till hemservice och stödtjänster som är nödvändiga för att trygga omsorgen om barn.

Hemvård

Hemvårdens grunduppgift är att ordna stöd för att upprätthålla funktionsförmågan, handlingsförmågan och hälsotillståndet hos äldre, konvalescenter, multisjuka och handikappade så att boende hemma är tryggt.

Hemvård kan ordnas som egen offentlig verksamhet, upphandlas som köptjänst eller ordnas med servicesedel. Oberoende av om hemvården ordnas med offentliga medel eller via upphandling/servicesedel följer den principerna, innehållet och anvisningarna i detta dokument. Utgångspunkten för arrangemangen kring hemvårdstjänsterna är rättvis och lika behandling av klienterna i välfärdsområdet samt att hemvården ska ordnas i enlighet med personens behov. Hemvården ska, oberoende av tid på dygnet, stöda kundens servicebehov och främja kundens förmåga att bo i eget hem eller gemensamt boende. Avsikten med hemvård är att stärka klientens delaktighet och självständighet. Klienten stöds i att klara det dagliga livet genom att man beaktar hans individuella resurser. Genom att öka användningen av teknologiska lösningar i hemmet stärks möjligheterna till boende hemma och tryggheten ökar. Faktorer som påverkar beviljandet av teknologiska lösningar är klientens funktionsförmåga, kostnadseffektivitet och verkningfullhet.

Grunderna för beviljande av hemvårdstjänster behövs för att tjänster ska kunna tryggas för alla kommuninvånare. När antalet äldre personer växer och servicebehovet ökar är det viktigt att hemvårdstjänster ska kunna tryggas, särskilt för äldre personer i behov av mycket stöd och service. Utnyttjande av teknik i hemvården bidrar också till att resurserna räcker bättre till.

Hemvård erbjuds även till klienter på gemenskapsboenden enligt samma principer som boende i den egna bostaden. Gemenskapsboende innebär boende och service som ordnas i servicelägenhet. På enheten finns personal i morgon- och kvällsskift. Nattpatrullen bistår om service krävs nattetid.

Vissa besök av hemvården görs på distans (Alvar-omsorg). Hembesök inom hemvården kan ersättas med kontakt genom distansuppkopplingar, om ett sådant sätt att genomföra tjänsterna är lämpligt för klienten och om det motsvarar klientens servicebehov innehållsmässigt.

Hemvården kan ordnas som tillfällig eller som regelbunden service som kan vara tidsbunden eller fortlöpande.

Tillfällig, kortvarig hemvård (temporär)

Temporär hemvård kan ordnas för en klient, som har en tillfälligt försämrad funktionsförmåga och vars vård- och servicebehov är tillfälligt. När stödbehovet är av tillfällig karaktär ska man genom tillräcklig service i rätt tid försöka förebygga ett långvarigare stödbehov.

Med temporär hemvård avses hemvård som planeras för en vis tid. t.ex. rehabilitering efter sjukhusvård och olycksfall, stöd i basfunktioner samt olika sjukvårdsåtgärder. Längden på temporär hemvård är individuell. Besöken för temporär hemvård har ett fastslaget timpris och är inte inkomstrelaterad. Temporär hemvård kan erhållas under en begränsad tid, max 2 månader.

På basen av bedömningar som gjorts i samarbete mellan servicehandledaren, klienten och hens anhörig kan servicen upphöra eller ändra till regelbunden hemvård.

Regelbunden hemvård

Tjänster som tillhandahålls i hemmet anses vara fortlöpande och regelbundna om klienten får service minst en gång i veckan och det dessutom bedöms att servicen varar eller de facto har varat i minst två månader. När stödbehovet är fortlöpande eller återkommande, ska servicen ordnas så att servicens kontinuitet tryggas och fortsatt hemmaboende säkras.

Regelbunden hemvård beviljas en klient som har en försämrad fysisk, psykisk, kognitiv eller social funktionsförmåga. Klienten klarar inte självständigt eller med hjälp av anhörig/närstående av att utföra dagliga basfunktioner och/eller sjukvårdsåtgärder. Med dagliga basfunktioner avses funktioner som är nödvändiga för att man ska klara sig hemma, såsom till exempel att ta hand om personlig hygien, att klä sig och sköta näringsintaget. Behovet kan också vara att den vård och omsorg som klienten behöver kräver särskild yrkeskompetens.

Nattpatrull

Hemvårdens nattpatrull erbjuds klienter som behöver hjälp dygnet runt. Hjälpbehovet är en följd av nedsatt funktionsförmåga och vårdåtgärderna för att hantera detta kräver omsorg dygnet runt. Nattpatrullen kan också med sina besök ge stöd i överflyttningsskedet vid hemskrivning från sjukhus/vårdavdelning. Behovet av nattpatrullens besök utvärderas kontinuerligt och behovet utvärderas regelbundet.

Servicebehovet avgör

Klientens servicebehov bedöms alltid på basen av en helhetsbedömning. I kartläggningen av resurser och risker används RAI bedömningsinstrumentet. Hemvårdsperioden inleds i regel med en utvärderingsperiod då klientens servicebehov kartläggs mera ingående. Under kartläggningsperioden eftersträvas en aktiverande och rehabiliterande arbetsmetod, som

stärker klientens resurser och som stöder en ökad självständighet. Utvärderingsperioden omfattar 6–8 veckor varefter en fortgående serviceplan uppgörs för regelbunden hemvård.

Hemvården förverkligas genom att klienten inkluderas i sin egen vård och omsorg. Genom kontinuerlig bedömning av vård- och servicebehovet, kan servicen som beviljas klienten justeras och anpassas enligt klientens konstaterade, kartlagda behov. Den kontinuerliga uppföljningen omfattar bedömning av funktionsförmågan med hjälp av RAI-bedömningsinstrumentet minst två (2) gånger per år eller vid behov om funktionsförmågan förändras.

För klienter som beviljas service finns krav som bör uppfyllas för att både klientens och arbetstagarnas säkerhet ska garanteras. Klienten förbinder sig att följa arbetarskyddsbestämmelserna (Arbetarskyddslagen 738/2002). Till arbetsgivarens skyldighet hör att säkerställa att den anställda inte blir utsatt för olycksrisker, risker i arbetsmiljö eller för skadlig belastning i hemmet.

- Klienten som vill ha service, förstår behovet av service och förbinder sig att aktivt delta enligt ork och funktionsförmåga i den egna vården.
- Klienten förbinder sig att använda hjälpmedel som hör till vården. t.ex. lyftanordning och elsäng.
- Klienten kan inte välja vårdare enligt religion, etisk bakgrund, kön eller annat motsvarande.
- Klienten överlåter minst en nyckel eller installerar nyckelbox och överlämnar boxkoden eller installerar elektroniskt lås som handhas av hemvården.
- En rusmedelspåverkad klients tillstånd kontrolleras och ett nytt besök görs vid behov i ett senare skede.
- Om besökare eller anhörig uppträder hotfullt ombeds de avlägsna sig för att vårdaren ska kunna utföra sitt arbete tryggt.
- Klienten får inte röka eller använda droger under besöket.
- Djur hålls kopplade och kontrollerade under den tid som hembesöket varar.
- Fungerande brandvarnare, brandfilt eller skumsläckare bör finnas i hemmet.
- Arbetsredskap i hemmet som behövs för vården bör vara i användbart skick. Trasiga elapparater ersätts eller repareras.
- Gårdsplaner bör plogas och sandas vintertid och vara tillräckligt upplysta.

Skötsel av hemmet

Ifall klienten på grund av nedsatt hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte själv klara av det, sörjer hemvården för följande saker i samband med hembesöket.

- Diskning (städar inte upp efter besökare).
- Putsa av köksbordet och lediga ytor på köksbänkar.
- Tar bort löst skräp och sekretfläckar från golvet, för ut soporna.
- Rensa kylskåpet, tar bort gammal mat.
- Rengör mikrovågsugnen (i de fall personalen har hand om att värma mat).
- Byter sängkläder vid behov eller minst 1 ggr/månad, ifall man inte avtalat om annat med anhöriga eller med privat producent för städtjänster.
- Snyggar upp wc i samband med morgontvätt.

Sysslorna görs tillsammans med klienten med beaktande av arbetssätt som stöder rehabilitering och gör klienten delaktig.

Övriga uppgifter:

- Hämta in posten ur postlådan, ifall klienten inte själv klarar det.
- Sörja för att säkerhetsapparater t.ex. brand-/kolmonoxidvarnare, trygghetstelefon) är funktionsdugliga och testa dem en gång per månad ifall klienten eller anhöriga inte klarar av det.
- Hjälpa och handleda klienten i att klara sig hemma med hjälpmedel och teknik som ökar tryggheten.
- Handleda och hjälpa med bidragsansökningar (vårdbidrag, bostadsbidrag, förändringsarbetet i bostaden).

Uppgifter som inte ingår i hemvårdens tjänster:

- Uträttande av post- och bankärenden, inköp av tobak och rusmedel eller hantering av klientens penningmedel.
- Vecko- och månadsstädning, storstädning, fönstertvätt och gardinbyte, byte av blomjord, avfrostning av frys.
- Vård och rastning av husdjur, t.ex. byte av kattsand i kattlådan.
- Gårds- och trädgårdsskötsel.
- Snöröjning, inbärande av ved, eldning.
- Skjuts av klienten i hemvårdens eller egen bil

I servicebeslutet fastställs antalet besök samt längden på besöken. Innehållet i besöken preciseras mera noggrant i den klientplan som uppgörs med klienten. Klientplanen utgör grunden för det avgiftsbeslut som görs för klienten.

Regelbunden hemvård är inkomstrelaterad varför det alltid begärs inkomstuppgifter innan avgiften fastställs. Avgiften uppbärs i form av månadsavgift.

Förvägran eller avslutande av service

Ifall ovannämnda orsaker medför att en klient som uppfyller kriterierna inte kan beviljas regelbunden hemvård eller stödservice är det alltid fråga om en extrem åtgärd och ett undantagstillstånd. Innan service förvägras eller avslutas, ska klienten och dennes ombud höras. En förutsättning för att vägra eller avsluta service för en klient som uppfyller kriterierna är att man gått igenom möjligheterna till ersättande service tillsammans med klienten och dennes ombud.

Avslutande av service eller vägran att inleda service kräver skriftligt beslut. I beslutet ska man tydligt specificera och bekräfta på vilka grunder man inte beviljar eller fortsätter service samt beskriva på vilket sätt vården av klienten ordnas.

Innehåll	RAI -frågor	RAI indikator
<ul style="list-style-type: none"> • Rörelseförmågan i hemmet • Kosten, näringsintaget • Toalettbesök • Personlig hygien (ej bad) 	iRAI-CHA G 2 a – i behov av handledning I minst en och i högst fyra av dessa aktiviteter.	ADL-H = 1 handledning och stöd att genomföra åtgärden krävs.
<ul style="list-style-type: none"> • Närminnet, • Förmågan att göra sig förstådd och att förstå andra • Förmågan att fatta dagliga beslut är nedsatt • Förmågan att äta själv, att komma igång med intaget av mat är bristfällig 	iRAI-Cha del C 1 - 5 minnesfunktionsförmågan är aningen nedsatta och /eller försämring har skett under de senaste 90 dyggen i minst en av förmågorna.	CPS ≤ 3
<ul style="list-style-type: none"> • Förflyttningar utanför hemmet, omfattande hjälpbehov • Inomhus, beroende av hjälpmedel vid förflyttning • Trappgång, går mycket sällan i trappor • Kognitiva förmågan lätt nedsatt • Syn- och hörselnedsättning 	finns nedsättningar i fysiska, kognitiva och/eller syn/hörsel förmågorna som utgör en risk vid t.ex. eldsvåda.	EVAC < G7, G8
<ul style="list-style-type: none"> • Klienten har problem i vardagliga funktioner, miljö eller läkemedelsbehandlingen. • Den fysiska funktionsförmågan är försämrade och klienten uppvisar lindriga problem med den kognitiva förmågan • Klienten uppvisar symptom som är samhörande med beteendet 	CPS ≤ 1 – 2 problem med mental hälsa och/eller rusmedel medicinsk orsak och klienten kan inte förflytta sig utanför hemmet. Stödstrumpor.	MAPLe 3

Bilaga 1. Lagar och förordningar som styr

- Lag om ordnande av social- och hälsovård (612/2021).
- Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).
- Socialvårdslagen (1301/2014) och Socialvårdsförordningen (607/1983).
- Folkhälsolagen (66/1972).
- Lagen om stödjande av den äldrebefolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (den s.k. Äldrevårdslagen 980/2012).
- Lag om patientens ställning och rättigheter (785/1992).
- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).
- Kvalitetsrekommendationer för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen (STM 2017:7).
- Nationellt åldersprogram fram till år 2030 För ett ålderskunnigt Finland (STM 2020:32).

Avgifter som tas ut av Österbottens välfärdsområde för service som erbjuds till hemmet, grundar sig på gällande lagstiftning:

- Lag om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).
- Lag om klientavgifter inom social- och hälsovård (734/1992).
- Förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovård (912/1992).

Avgifterna har fastställts av Österbottens välfärdsområdets styrelse 22.11.2021 §8, 21.2.2022 §39, 21.3.2022 §511, 29.4.2022 §82, Social- och hälsovårdens klientavgifter fr.o.m. 1.1.2022.

I kartläggningen av klientens servicebehov används bedömningsinstrumentet RAI (Äldrevårdslagen 980/2012 § a 15). RAI bedömningsinstrumentet är ett omfattande kartläggningsverktyg som tar i beaktande klientens fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga, hälsotillstånd och behov av vård och service samt även de resurser som klienten har.

Socialvårdslagen 1301/2014

6 § Rådgivning och handledning

Välfärdsområdets invånare ska ha tillgång till rådgivning och handledning inom socialvården. När socialvården ordnar rådgivning och handledning ska den vid behov samarbeta med den

primärvård som ger sådan hälsorådgivning som avses i 13§ i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) samt med andra sektorer.

19 § Stödtjänster

Stödtjänster som ingår i hemservice är måltidsservice, klädvårdsservice, städservice och tjänster som främjar socialt umgänge t.ex. dagverksamhet, trygghetservice.

20 § Hemvård

Med hemvård avses den helhet som bildas av hemservice och de hemsjukvårdsuppgifter som omfattas av 25§ i hälso- och sjukvårdslagen

21 § Boendeservice

Boendeservice ska ordnas för personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd i boendet eller med att ordna boende. Service som tillhandahålls hemma prioriteras i förhållande till service som förutsätter flytt och inkludera både boende och service.

Serviceboende, ska ordnas för personer som behöver lämplig bostad samt vård och omsorg, servicebostad

Serviceboende med heldygnsoomsorg / Omsorgsboende ordnas för personer som behöver vård och omsorg dygnet runt

22 § Service på institution

Äldre personers servicebehov tillgodoses genom långvarig institutionsvård endast om det är av medicinskt motiverande skal eller skäl som anknyter till klient- eller patientsäkerheten

36 § Bedömning av servicebehovet samt 15§ i Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre

Välfärdsområdet ansvarar för att en övergripande utredning av en äldre persons behov av social- och hälsovård och av annan service som stöder hans välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand görs i samarbete med personen själv och v.b. med hans anhörig, närstående eller utsedd intressebevakare. En sådan yrkesutbildad person enligt 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) eller i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) som är ändamålsenligt med tanke på den äldre personens behov och som har omfattande sakkunskap ska svara för utredningen av servicebehovet. Den som ansvarar för utredningen ska i enlighet med den äldres behov samarbeta med andra experter.

46 § Beslutsfattande och verkställighet som gäller socialvård

Klienten har rätt att få ett skriftligt beslut om ordnandet av socialservice. Ett ärende som gäller brådskande åtgärder ska handläggas och beslutet ska fattas utan dröjsmål utifrån

tillgängliga uppgifter. I fall som inte är brådskande ska beslut fattas utan ogrundat dröjsmål efter det att ärendet inletts.

I brådskande fall ska beslutet verkställas utan dröjsmål och i fall som inte är brådskande utan ogrundat dröjsmål. Beslutet ska dock verkställas senast inom tremånader från det att ärendet inletts.

Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre 980/2012

15 a § Användning av bedömningsverktyget RAI

Välfärdsområdet ska använda bedömningsverktyget RAI vid bedömning av en äldre persons funktionsförmåga om den äldre personen enligt preliminär bedömning behöver regelbunden socialservice för tryggheten av sin vård och omsorg. Bedömningsverktyget RAI används också när en äldre person får service och omständigheterna förändras avsevärt för den äldre.

Lag om ordnande av social- och hälsovård 612/2021

Välfärdsområdet svara för ordnandet av social- och hälsovården inom sitt område och har organiseringsansvaret för invånarnas social- och hälsovård. Välfärdsområdet ska ha tillräcklig kompetens, funktionsförmåga och beredskap för att kunna svara för ordnandet av social- och hälsovården, och det ska sörja för att tillgången till social- och hälsovårdstjänster motsvarar invånarnas behov under alla omständigheter.